

Pinksteren reden voor en Christe-
saamvallen
anzelf een
iet heiliger
om den
ort op dien
te staan en
lien dag tot
it te maken,
elijk Kerst-
en Hemei-
h, maar op
allen, kan
ilstand van
brengt de
en dag niet
erheid deze
en roept
am tot de
n Goddelijk
rken of naar

nschelijk is
dagen alge-
zoals Zena-
as, laten we
uren is dit
isch belang,
lijk, dat de
ie op die
noodeloos
ergete niet,
op één lijn
keche gods-
poging om
arakter van
len Sabbath,
reformeerd
uit het oog
grote bon-
houden worp-
de gewone
us, wat in
ven: of het
d door deze
et kerkelijk
r geloovigen
et antwoord
te geven en
omstandig-

onderscheid
e feestdagen
Sabbathdag,
geheel ande-
el we staan
Kerk, die de
maar tegen-
loof, die de
lossingswerk
k terrein de
t langer er-
n de natuur,
tleend, vers-
is het voor-
t in de Fran-
cel. En in
telijke geest
openbaring
lotterdamsche

verheid van
igt nog een
te natie zijn.
die op staat-
istieke be-
nen Christus
waar ze de
haffen. Daar-
dit onheilig
onze Gere-
onzen tijd en
vijand als
Christelijke
genover den

van Friesland
den man van
ambt; welke
nug overgaat,
herroepet.
ze beslissing
ode zich be-
wij den uit-
Vooral indien
en Waalsche
porzitter der
den boezem
ant de vraag
oeten komen,
vrijheid in de
en uitnemend
val leertucht
tegelijk ook
gedaan. We
ode, wanneer
saamgesteld,
kerkbestuur
g verzet van
ze procedure
eel goeds.
een teeken
e in de Her-
ie groep is,
id niet weten
ag zijn, dat
ur een socia-
der Heyden
t tegenover
eet — het
ne en Boed-
niet zoo
eren we het,
ur door de
ne pers zich
redikant, die
igde, van zijn
niet tot her-

Soemba.

De indruk, dien het regeeringstelegram
maakt omtrent het voorgevallene op
Soemba, was zeer ontrustend.

Het had den schijn, alsof onder de be-
volking een wilde uitbarsting van haat tegen
het Christendom had plaats gevonden, waar-
door de zendingarbeid op Soemba in ernstig
gevaar was gebracht.

Gelukkig is de toestand zóó ernstig niet.
Volgens mededeeling van Ds. Wielenga
zelf — het ongeval heeft zich meer dan vier
weken geleden voorgedaan — heeft een slaaf,
die bij Ds. Wielenga toevlucht gezocht had,
amok gemaakt. Het gevolg daarvan is voor
onzen zendingspost zeker droef geweest. Een
ouderling is vermoord; drie helpers zijn
zwaar gewond; Ds. Wielenga zelf kreeg een
houw over de kaak; en kerk, huis, inboe-
del enz. zijn verbrand geworden, gelijk de
broeder van Ds. Wielenga, Dr. Wielenga
van Arnhem, in de *Geldersche Kerkboode*
mededeelt. Maar hoe smartelijk dit alles
wezen moge, het is het werk geweest van
één half krankzinnigen slaaf, en dat de be-
volking met dezen amokmaker gemeene zaak
heeft gemaakt, blijkt niet.

We danken God, dat het leven van Ds.
Wielenga gespaard bleef, en bidden, dat hij
in het hospitaal te Djogja, waarheen hij zich
begeven heeft, spoedig herstellen moge. Ook
zijn vrouw had zich reeds daaraan bege-
ven en is dus aan het gevaar ontsnapt.

Onze kerken mogen wel door verduubelde
offervardigheid onzen beproefden broeder
tegenwoordig komen. Kerk, pastorie en school
moeten herbouwd worden, want aan prijs
geven van dezen zendingspost mag thans niet
gedacht worden. En stijgt niet alleen voor
Ds. Wielenga, maar voor al onze zending-
dienaren het gebed op, dat Gods machtige
hand hen voor alle gevaar beware.

Onze kerken, ook wat hare inrichting
betreft, naar Gods Woord gereformeerd zijn,
dan vlocht van zelf daaruit voort, dat zij
aan allen die tot eenige kerkelijken dienst
geroepen zijn, vooral aan dienaars des
Woords en aan ouderlingen, hooger eischen
stellen, dan bij eenige andere kerkinrichting
het geval is. Wie in onze Gereformeerde
Kerken zijn dienst goed wil waarnemen,
moet althans eensgezins bekend zijn met de
algemeene beginselen, die ten aanzien van
het kerkelijk leven door die Kerken uit
Gods Woord zijn afgeleid, en met de alge-
meene regelingen, die in onze Kerken
dientengevolge gelden.

Deze algemeene regelingen en beginselen
zijn door onze Kerken in hare generale
Synoden vastgesteld en geformuleerd, en
vervolgens in de Kerkenordening samenge-
vat. Bij den dienst der kerkregering moet
de Kerkenordening dus gekend en gebruikt
worden. En dan is het allesszins dienstig,
dat men zich niet bepaalt tot hare laatste
redactie, maar ook kennis neme van de
redacties, die daaraan voorafgingen, en van
andere bepalingen en besluiten, die eene
algemeene en blijvende betekenis hebben.

Zulke kennis nu kan in onzen tijd zonder
veel moeite verkregen worden, o. a. uit een
aantal boeken, waarin de Synodale acta
onzer Kerken zoo volledig mogelijk open-
baar zijn gemaakt. Maar aangesien die uit-
gaven grotendeels een wetenschappelijk
doel hebben, en dus meest zijn ingericht
voor degenen die van ons kerkrecht en van
onze kerkelijke geschiedenis eenige bijzon-
dere studie maken, zijn zij veel te omvang-
rijk om voor gewone lezers toegankelijk of
bruikbaar te zijn. Wat denkelijk noodig
hebben, om althans eensgezins op de hoogte
te komen, is eene veel beknoptere uitgave:
een boekje, dat wel alle hoofdzaken inhoudt,
maar dat zich daartoe ook bepaalt.

Zulke een „kerkelijk handboekje“ is reeds
in het begin der 17e eeuw in het licht ge-
komen, en daarna vaak herdrukt; in de
eerste vijf uitgaven, die in 1612, 1617,
1622, 1640 en 1730 in klein 4o formaat
verschenen, onder den titel: „De Kerken-
ordening der Gereformeerde Neder-
landscher Kerken“ enz.; daarna, in 1732
en vervolgens (de 5e druk nog in 1794), in
klein 8o formaat, onder den titel: „Kerke-
lijk Handboekje“ enz.

In alle die uitgaven bestaat bijna de ge-
heele inhoud uit de onderscheidene redacties
van de Kerkenordening (in de 17de eeuw
nog met toevoeging van redacties, die van
wege de Overheid voor de Kerken ontworpen
waren); waarbij in de opeenvolgende uitga-
ven niet alleen de volledigheid telkens groter
werd, maar ook de Synodale antwoorden op
Particuliere Vragen hoe langer hoe meer
mede werden opgenomen. Op de laatste
bladzijden vindt men dan nog bovendien
eenige stukken van geringen omvang, die
geacht werden voor de Kerken althans
tijdelijk van belang te zijn.

Van die kleinere stukken bevatten niet
alle uitgaven evenveel, en ook niet alle de-
zelfde stukken. Daarentegen zijn zij met
betrekking tot de Kerkenordening en de
verdere Synodale acta uitermate conservatief.
Er is in dit opzicht wel vermeerdering
van stukken; maar wat er eenmaal in stond,
bleef vervolgens altijd woordelijk gelijklui-
dend. Zelfs de vele schrijft- en drukfouten,
die den zin vaak verminken of onverstaan-
baar maken, zijn uit iedere uitgave door
hare opvolgster getrouwelijk overgenomen.
Blijkbaar heeft de bemoeienis van deskun-
digen, voor zooveel daarvan sprake zijn kan,
zich bepaald tot het opgeven van de op te
nemen stukken, en is voorts de uitgave zelve
geheel het werk geweest van de drukkers;
waaruit dan ook zeker te verklaren is, dat
zij doorgaans niet geschied is naar de
authentieke stukken of naar een geheel
betrouwbaaren tekst.

In den tegenwoordigen tijd kan men dat

gemakkelijk beoordeelen, nu uit oude archie-
ven zooveel authentieke stukken en gewaar-
merkte afschriften aan het licht zijn ge-
bracht. Voor een zestigtal jaren was dat
nog geheel anders, en waren de bedoelde
archieven slechts bij hooge uitzondering voor
een onderzoeker toegankelijk. En daarom
was het zeer natuurlijk, dat, toen destijds
werd overgegaan tot eene nieuwe uitgave
van het „Kerkelijk Handboekje“ (eerst, in
1840, volgens besluit van „de Synode der
Afgescheiden Gereformeerde Gemeenten in
Nederland“, en ten tweeden male, in 1860,
volgens besluit van „de Synode der Christe-
lijk Afgescheiden Gereformeerde kerk“),
daarvoor benoemde commissien zich een-
voudig bepaalden tot een herdruk van de
oude uitgave, waarvan voorts de inhoud
geheel onveranderd werd gelaten.

Thans echter kan die uitgave niet meer
voldoen; waarom zeker te betreuren is, dat
zij thans nog wordt aanbevolen, zelfs wel
bij vergissing met de onjuiste bijvoeging:
„opnieuw uitgegeven door de Synode van
de Gereformeerde Kerken in Nederland“. Een
betere uitgave is thans mogelijk. En
dus is er thans ook behoefte aan een beteren
herdruk; d. w. z. een herdruk, waarbij voor
de onderscheidene stukken een betrouwbaare
tekst is gevolgd, en waarbij dan tevens de
vertaling, die van Latijnsche stukken in de
oude uitgave gegeven wordt, voor zooveel
die zeer gebrekkig was, door eene betere
vervangen is.

Aan die behoefte is nu tegemoetgekomen
door de zorg van de hoogleraren P. Bies-
terveld en Dr. H. H. Kuypers, die onlangs
het „Kerkelijk Handboekje“ op nieuw uit-
gaven (te Kampen, bij J. H. Bos; ruim 380
blz., in klein 8o, voor den prijs van f. 2.40).

Men vindt in die uitgave den geheelen
inhoud van de oude „Kerkelijke Handboek-
jes“, hier en daar nog vermeerderd, en
slechts met een paar kleine wijzigingen,
waarvoor alleszins reden was. Die wijzi-
gingen n. l. bestaan in het volgende. Van de
toegevoegde kleinere stukken zijn er enkele,
die voor onze Kerken thans geen practisch
belang meer hebben, vervangen door andere
oude stukken, waaraan zulk een belang wel
is toe te kennen. Voorts is de oude „voor-
rede“, die, in overeenstemming met hare
dagteekening uit het jaar 1612, geheel ten
doel had om tegenover de „politieken“ van
dien tijd het recht en het nut van generale
Synoden te betoogen, thans, nu dat punt
hier te lande niet meer in geding is, ver-
vangen door eene „inleiding“, die in kort
bestek eene duidelijke uiteenzetting geeft
van de verschillende stelsels van kerkrege-
ring, van het ontstaan onzer kerkenordening,
en van hare betekenis voor het kerkelijk
leven. En ten slotte is de uitgave nog ver-
rijkt met een vrij uitvoerig en goed bewerkt
register, dat de raadpleging en het gebruik
veelszins gemakkelijk maakt.

Inderdaad is dit dus eene uitgave, waarvan
kan gezegd worden, dat zij aan de eischen,
die haar thans zijn te stellen, goed beant-
woordt. Het is te verwachten, en ook zeker
te hopen, dat zij als zoodanig door velen
zal gewaardeerd worden, en dat zij door
de Heeren zegen dan bevoorijdel zijn zal
aan de goede orde, den welstand en de
stichting onzer Kerken.

F. L. RUTGERS.

Uit de Pers.

Onder het opschrift *Christologie* geeft Censor
in de *Hervorming* de volgende beschouwing
over de verhouding van de moderne richting
tot Christus:

De telkens oplevende strijd over onze Christolo-
gie rechtvaardigt zeker eene poging om hierin
eenige klaarheid te brengen, in de vooronder-
stelling dat veel verwarring in 't leven wordt geroepen
door het niet juist en scherp onderscheiden.

Het eerste, waaraan ik behoefte gevoelde toen
ik, gekomen van de plaats, waar vóór alles de
wetenschap wordt gediend, in 't practische leven
trad en predikant werd, was het nauwkeurig be-
palen van mijne verhouding tot den Stichter onzer
godsdienst.

Geen hoofd en geen hart hebbende voor critische,
exegetische en zoogenaamde inleidingsstudien, was
ik als 't ware geheel verbijsterd geworden bij mijn
eerst ernstig trachten om mij een juist en helder
oordeel te vormen over de oordeel, die waarde
enz. van de vier Evangelien.

Ik neigde er natuurlijk wel toe mij aan te
sluiten bij de gangbare opvattingen, maar 't was
mij zeer stellig onmogelijk mij een zeker oordeel
te vormen, en dit is nog zoo. Als ik uitvoerige
verdedigingen lees van de een of andere opvatting,
dan moet ik ze altijd uit de handen leggen met
een zeer pijnlijk gevoel van onzekerheid; ik weet
niet welk Evangelie ik de eerste plaats moet toe-
kennen, enz., en 't wekt altijd een glimlach bij
mij op, als ik anderen hieromtrent eensgezins be-
sliste meeningen hoor verkondigen.

En deze onzekerheid strekt zich natuurlijk uit
over den persoon van Jezus. Waar men in onzeker-
heid verkeert omtrent de waarde van de bronnen
voor zijne geschiedenis, hoe zal men 't daar ook
niet moeten doen omtrent den inhoud?

't Is mij nooit mogelijk geweest tot een andere
gevolgtrekking te komen dan deze: hoeveel arbeid
is aan de kleine Evangelien literatuur reeds b. i. e. e.
om tot een ander resultaat te komen, dan dat de
naast voorafgaande resultaten verkeerd waren, en
dat Jezus 't leven in dichte nevelen gehuld blijft.
Nog is er geen uitzicht dat men ooit veel verder
zal komen' (1).

Wie is er onder de deskundigen, die er niet me-
instemt, ook onder de ethisch orthodoxen, en hoe
kan men dan eene Christologie hebben, die op
eenige zekerheid aanspraak mag en kan maken?
't Was mij onmogelijk, waarom ik meen dat
volle instemming verdient de uitspraak van collega
v. d. Hoeve, dat wij moderneren er geen kunnen
hebben.

Het is voor mij de onontkoombare gevolgtrick-
ing, welk uit bovenstaande gedachten getrokken
moet worden. Wie er een andere uit afleidt schijnt
mij te kort te doen aan de strenge eischen welke
men in de eerste plaats vooral in geloofsaaken
behoort te stellen in naam der waarheid.

Geen geschiedkundig onderzoek, maar Gods
leevende, in ons werkende geest getuigt door onzen
geest, dat wij kunnen en mogen en moeten trach-
ten te worden zulke kinderen van hem.

En vlocht nu de verbeelding, welke er in dit
opzicht heerscht, niet vooral voort daaruit, dat
laat ik zeggen onwillkeurig inemvloeien en ver-
ward worden een historisch en zulk een ideaal
beeld van den Christus?

Er wordt beweerd: ideaal en werkelijkheid
moeten samenvallen. God moet dat ideaal ooit
werkelijkheid hebben doen worden.

En voor wie is de verleiding tot zulk een
redeneering niet groot?

Maar kunnen we mogen wij zoo redeneeren?
Omdat wij zeggen: 't moet geschied 't daarom?

De plantenwereld noopt ons van allerlei planten
en bloemen een ideaal beeld te vormen, maar is
het er daarom ooit geweest?

Neen, die redeneering is onverdedigbaar.
Wij begrijpen haar, maar zij geeft ons volstrekt
geen zekerheid, dat ons ideaal beeld ooit zoo
werkelijkheid is geweest.

En is het ook noodzakelijk, dat het dit ooit
werd?

Als God's geest maar rusteloos in de menscheid
werkt om haar zulke idealen te doen scheppen en
er in te gelooven — en het kan toch niet anders
geschieden dan door zijn kracht? — is dit dan
geen levende werkelijkheid, duizendmaal zekerder
en daarom meer waard dan een altijd min of
meer onzekere vrucht van geschiedkundig onder-
zoek naar dingen eeuwenlang geleden geschied?

Hoe Jezus werkelijk is geweest, ik weet het,
belaan 't niet. En wie weet 't? Men misleidt zichzelf
in dit opzicht in al te groote mate.

Er is uit de Evangelien te ontwerpen een ver-
rukelijk beeld van den Zoon des menschen, maar
ook een met zeer bekrompen opvattingen, om niet
erger te zeggen.

Welk is de juiste afspiegeling van het leven van
den Stichter onzer godsdienst?

Niemand kan het met volkomen zekerheid zeg-
gen. Onverdedigbaar schijnt het mij als een weten-
schappelijk gevormd man iets anders beweert.

Maar wat ik onfeilbaar zeker weet is, dat de
Evangelien mij in staat hebben gesteld een beeld
van menscheid volkomenheid te ontwerpen, dat
in den Stichter onzer godsdienst zijn oorsprong
moet zoeken en dat de uitdrukking is van wat ik
voor ons menschen als het hoogste moet eeren en
liefhebben, en dat dit geschiedt door de werking
van Gods geest in mij.

Dat beeld is en blijft 't licht op mijn pad; het
ideaal, van welks min of meer gelukkige ver-
werkelijking mijn leven afhangt; niet om wat
voor 2000 jaren is geschied — wie weet dit nauw-
keurig? — maar om wat God nu werkt in mijn
hart.

Daarvoor buig ik en daarvoor alleen.
Hoe nauw 't zich aansluit aan 't onzekere ge-
beuren van voor 2000 jaar, niemand kan 't zeggen.
Een Christologie, waarvan de werkelijke Jezus 't
middelpunt zou zijn, kan en mag 't niet heeten.

Maar wat deert het?
Het Christendom is een werkelijkheid.

Het is als een trotsch opgeschoten eik, die de
geheele wereld overschaduwet, en met welks vruch-
ten wij ons voeden.

Hoe en door wie 't zaaien juist geschiedde, is
onzeker.

Wij betreuren het, maar het verhindert ons
geen enkel oogenblik in Zijn schaduw veilig te
wonen en met Zijn kostbare vruchten ons rusteloos
te sterken, en te eeren en dankend te zegenen
den te weinig gekenden gezant Gods, die hem
plantte.

De jonge Dr. De Hartog kan hier sien, wat
er van het Christelijk geloof overblijft, als men
het standpunt der nieuwere critiek aanvaardt.

Want Censor heeft hierin volkomen gelijk,
dat gegeven de juistheid van deze moderne
critiek op de Evangelien en Brieven, we van den
historischen Christus niets weten.

En of het modernisme zich zelf nu al ver-
kwikken wil met een idealen Christus, van wien
ze niet weet, of hij ooit bestaan heeft, geeft
haar niets.

Scholten waarschuwdte bij zijn optreden te
Franeker tegen het doctisme als een ernstig
gevaar voor de theologie. En wat houdt de
moderne richting anders over dan een *schijn-
Christus*, een abstract ideaal, maar zonder his-
torische realiteit?

Officiële Berichten.

Classis Breukelen.

Vergadering deser classis D. V. 20 Juli e. k.
te Breukelen. Opgeven voor het agendum wor-
den vóór Woensdag 5 Juli e. k. ingewacht bij
den eerst ondergeteekende te Vreeland.

Namens de Geref. kerk van Loenen,
W. MAAN, Praes.
D. VAN HARTEN, Scriba.

Loenen a/d Vecht, 19 Juni 1905.

L. S.

De classe Goes heeft in hare vergadering van
den 14en Juni j. l., bijgestaan door de prov.
depp. ad examina, peremptoir geëxamineerd den
Eerw. heer K. van Anken, beroepen dienaar
des Woords te Heinkenszand, en genoemden
broeder toegelaten tot den dienst des Woords
en der Sacramenten in de Geref. kerken.

Namens de classe voornoemd,
R. J. VAN DER VEEN, Scriba.

Goes, 15 Juni 1905.

Classis 's-Hertogenbosch.

De classis 's-Hertogenbosch vergadert 13 Juli
a. s. Stukken voor het agendum worden inge-
wacht bij ondergeteekende.

J. M. MULDER.

gelden voor de emeritaats en weduwen pen-
sioenen.

Insake het rapport voor de herziening der
K. O. worden eenige wijzigingen voorgesteld
en aangenomen.

Aan de Generale Synode zal worden ge-
vraagd het Zendingsterrein der Geref. kerken
met Soerakarta uit te breiden.

Aangaande het rapport van de deputaten der
Generale Synode van 1903 in zake art. 36 der
belijdenis besluit de Synode de gecrimineerde
woorden te schrappen, als in strijd met Gods
Woord.

Het rapport betreffende de zending onder
de Joden wordt in beginsel aanvaard.

De ingekomen stukken van leden uit de
kerken van Delft, Voorburg, 's-Gravezande en
Gouda A zullen ter tafel van de Generale
Synode worden gebracht.

Tot deputaten voor de hulpbehoevende ker-
ken worden benoemd: Ds. Douma, Ds. Ren-
kema, Ds. Siders, Ds. de Jonge, Ds. Breuke-
laar, Ds. van Minnen, Ds. Dalhuisen en Ds.
Jonkers.

Tot deputaten ad examina: Ds. Doorn, Ds.
Rudolph, Ds. Sluiter, Ds. A. van Andel, Ds.
Wolff, Ds. H. A. van Andel, Ds. Schoenmakers
en Ds. Dalhuisen.

Tot curator der Theol. school wordt benoemd,
in plaats van Ds. Doorn, die niet meer in aan-
merking wenschte te komen, Ds. Renkema.

Als bestuurslid van het weeshuis te Middel-
harnis is gekozen ouderling J. P. Vergouwen,
te Leiden.

Tot afgevaardigden naar de Generale Synode
te Utrecht worden benoemd: als primi: Ds.
Rudolph en Ds. Renkema, ouderling Muis-
winkel en ouderling Singels; als secundi: Ds.
van Lummel en Ds. van Haeringen, ouderling
Bremmer en ouderling Eigeman.

De volgende Prov. Synode zal D. V. in
Vlaardingen worden gehouden.

Bij den correspondent van Dep. voor Soemba,
te Assen, kwam de vorige week een uitvoerig
schrijven van Ds. Wielenga, afgezonden van
Makassar. De verwoeding heeft plaats gehad
op 25 April in zijn woning te Kombarisoe en
geschiedde door een geluchten slaaf, die be-
scherming kwam zoeken tegen zijn vorst.

Huis en kerk zijn door brand vernield. Met
Ds. W. werden ook zijn helpers gewond, en
een oud man Ammi Oedjoe, ouderling der
gemeente, een zeer getrouw Christen, door wien
nog pogingen in het werk werden gesteld om
uit 't brandend huis wat te redden, werd door
den amokmaker dusdanig gewond, dat hij 10
min. later den laatsten adem uitblies. Zijn leven
was Christus en zijn sterven gewin. Door 't ken-
nelijk bestuur des Heeren zijn Ds. W. en zijn
helpers, ofschoon vreeselijk gewond, aan den
doed ontkomen. Van hanc en goed is bijna
niets gered, alles is door de vlammen vernield.

Tot verpleging zijn Ds. W. en Thomas en
Filippus te Makassar in het militair hospitaal
opgenomen. Allen zijn zij aan de betere hand.
Ds. W. is voor heel zijn leven geschonden. Hij
kreeg een sneede over zijn wang, van 't oor tot
den mond, de aangezichtsnieuw werd doorge-
haakt, waarvan 't gevolg zal zijn, dat zijn mond
scheef staat en zijn eene oog zich moeilijk
sluit.

Anti-zending- of politieke betekenissen had de
aanslag niet. Integendeel, Ds. W. ontving van
alle zijden betuigingen van sympathie. Een
Soembanees vroeg hem zijn paard tijdens zijn
afwezigheid te mogen herbergen. „Als ik het
paard dan bij mij op stal zie staan“, zei hij,
„dan kan ik aan u denken, dat gij mijn vriend
zijt“. Een ander Soembanees zeide hem: „Nu
moet ge uw woning niet weer hier te Kambari-
soe opbouwen, maar kom nu bij ons wonen,
in onze kampong“. De zending op Soemba
heeft een harden slag gekregen. Er zal veel geld
geoordeeld moeten worden om de geleden verliezen
weer te boven te komen. Wie weet echter, wat
de Heere met dezen weg voor heeft. Hij regeert.

Ds. W. is op dit oogenblik bij zijn gade te
Djocja. Gedenkt hen in uwe gebeden.

A. W. S.

Buitenland.

Duitschland. Uit Bremen.

Wij schreven reeds over den predikant
Maurits te Bremen die vijf jaren lang den doop
bediende zonder de inzettingswoorden te gebrui-
ken, welke doopsbedieningen door den Senaat
der stad voor ongeldig werden verklaard. In
een brief aan de doopouders liet hij zich vol-
gender wijze uit: „Van Mei 1900 af, had ik
uit conscientie bezwaar de Trinitarische formule:
„Ik doop u in den naam des Vaders en des
Zoons en des Heiligen Geestes“, gelijk het
schrijven van den Senaat erkent, opgegeven.
Eerst gebruikte ik bij den doop de formule:
„Ik doop u onder opzien tot God, Dien wij met
Jezus Vader noemen“, en later: „Ik doop u
onder opzien tot God den Al Eenen (Al Eenen)
in welke wij leven, verkoeren en zijn, welken de
Christelijke kerk als Vader, Zoon en Heilige
Geest belijdt. Op dezen grond zijn door den
Senaat de doopsbedieningen, die ik volbracht,
ongeldig verklaard. Om ernstige redenen, en
wel om op godsdienstig gebied waar te zijn,
werd ik er toe gebracht om in plaats van de
doopsformule, die omdat zij gewag maakt van
de Drie-eenheid, met mijn godsdienstig leven en
dat van mijn vrienden, in tegenspraak was,
zulk formules te kiezen, welke enerzijds met
de Bijbelsche manier van uitdrukken overeen-
kwamen, ja aan den Bijbel ontleend waren, en
anderrzijds aan de vijandigen geen aanstoot
konden geven, omdat de belijdenis van Vader,
Zoon en Heiligen Geest daarin werd vermeden.
Met een goede conscientie kan ik u, die mij
toevertrouwen uw kind en uwe kinderen te
doopen, verzekeren, dat ik niet den minsten
tweifel koesterde aangaande de rechtsgeldigheid
van den doop mij in den zin van de Christelijk-
protestante waarheid bedienenden doop, die
slechts in de formule van den gewonnen doop
afweek. Den 3den Februari van dit jaar werd
mij door de Senaatscommissie voor kerkelijke
aangelegenheden gemeld, dat een doop alleen
geldig was, wanneer de gebruikelijke doops-
formule gebezigd was. Tengevolge daarvan zag
ik mij genoodzaakt tot de oorspronkelijke doops-
formule terug te keeren.“ (Was de wil van de
overheid genoeg om Ds. Maurits niet langer
„waar“ te doen zijn?)

Ten slotte doopte pastor Maurits aan om van
28 Mei tot 7 Juni de door hem verkeerd ge-
doopte kinderen opnieuw te doopen en dan
met de gewone door Christus bevolen doops-
formule.

Hoeveel ouders van dit aandoel gebruik hebben
gemaakt weten wij niet; wel werd ons bekend
dat eenige ouders op eene voor deze zaak saam-
geroepen vergadering besloten den doop „vol-
gens de Trinitarische formule niet te doen plaats

hebben.“ Voorts zou men den Senaat verzoeken
om het besluit inake de door den predikant
Maurits bediende doopen in te trekken.

Wij weten niet of de doop in Bremen bediend,
ook nog een *effectus civilis* heeft; in het Duitse
rijk heeft hij sedert de invoering van den
Burgerlijken Stand niet meer. Maar Bremen is
een vrije stad en daarom kan het wel zijn, dat
het Doopsregister aldaar nog dienst doet als
register van den Burgerlijken Stand.

Maar al is dit niet zoo, dan kan er nog ver-
warring uit de handelingen van pastor Mau-
ritis voortvloeien. Immers ongedoopten kunnen
later belijdenis doen en tot kerkelijke ambten
geroepen worden. De Senaat kan deszullen dan
niet als belijdende leden der kerk en als ambts-
dragers erkennen. Maar al trekt de Senaat zijn
besluit in, in Duitschland worden zij die onge-
doopt zijn, als Heidenen beschouwd en hierin
kan een Senaatsbesluit geen verandering brengen.

Opmerkelijk is het, dat onder de 20 predi-
kanten, die zich tegen de handelingen van Mau-
ritis verklaarden, ook liberalen gevonden werden.
Maurits ging dus volgens hen te ver. Hoe
zouden deze predikanten verbaasd zijn, indien
zij wisten dat er in Nederland onderscheidene
predikanten gevonden worden, die bij den doop
den naam Gods of van Christus niet noemen,
maar doopen „in naam van geloof, hoop en
liefde“. Op deze *Unfug* wordt in Christelijke
kringen in ons land te weinig gelet.

Engeland. Moeilijkheden in Schot-
land tusschen de Vrije Schotsche
en de Vereenigde Presbyteriaansche
Kerk.

Onze lezers weten, dat de Vrije Kerk van
Schotland zich met de Vereenigde Presbyteri-
aansche Kerk ongeveer vier jaren geleden
vereenigd heeft onder den naam van Vereenigde
Vrije Kerk. Een klein deel dier kerk met
vier-entwintig predikanten eischen al de goe-
deren der Vrije Schotsche kerk voor zich op,
wij zij niet met de vereeniging wilden medegaan,
en beweerden dat zij de wettige voortzetting
der Vrije Schotsche Kerk waren. Er ontstond
hierover een proces dat, ter laatste instantie
ten voordeele van de Vrije Schotsche Kerk
uitviel. Wat zouden die weinige en kleine kerken
met hun gering aantal leeraars met zooveel
millioenen kapitaal en met zooveel honderden
kerkgebouwen en pastorieën doen? Algemeen
was men in Engeland en daarbuiten van oordeel,
dat het billijk ware, dat de Vrije Schotsche
Kerk van een groot deel der goederen afstand
deed, omdat zij, afgezien van alle andere over-
wegingen, toch te kleine krachten had om ze in
overeenstemming met de bedoeling van hen,
die ze hadden bijeengebracht, te gebruiken.

Er werd zelfs eene koninklijke commissie benoemd
om deze zaak in der minne te regelen, en men
sprak er van dat zij ook door eene wet, door
het parlement aangenomen, tot een goed einde
kon worden gebracht.

Doch de kleine groep der Vrije Schotsche
Kerk schijnt er anders over te denken. Althans
lezen wij in een Engelsch blad, dat deze dagen
vanwege de Vrije Schotsche Kerk twee honderd
predikanten van de Geunieerd Vrije Kerk aan-
zegging hebben gekregen om hunne pastorieën
te verlaten en de kerkelijke goederen, wier
inkomsten zij genieten, over te geven.

Men kan zich voorstellen hoeveel gisting en
verbittering daardoor ontstaan kan. De Heere
geve, dat eene voor beide partijen bevredigende
oplossing van de gerezene moeilijkheid gevonden
wordde.

De mannen van de Vereenigde Vrije Kerk
zullen er nu wel spijt van hebben, dat zij,
vóórdat het tot een proces kwam, niet gepoogd
hebben tot